

נר לדוד - גליון 78

ערב פסח תשפ"ג

אולי נצא ממצרים?

- אולי בכל זאת נצא פעם ממצרים?

בכל שנה אנו רואים את עצמנו כאילו יצאנו ממצרים ואילו למעשה הרי אנו נשארים שם, לא בכל כולנו, אבל בודאי בחלק אחד גדול או קטן, עדיין תקועים אנו במצרימיות, וזו עוברת מדור לדור, כמחלה תורשתית שיוורשים אותה עם היציאה לאויר העולם.

השה, האליל של מצרים, עדיין נעבד על ידינו, אמנם בצורה אחרת, בעבודה אחרת ושונה, אבל גם זו יש בה משום זרות.

כי השה כולו, על קרבו ועל כרעיו, על צמרו ועל עורו ועל בשרו ועל חלבו ועל שמנו, כל כולו משמש את האדם. הוא מאכיל אותו והוא מלביש ומנעיל אותו, הוא נותן לנו את חלבו ואת בשרו, הוא מחמם את גופנו ומפעים את דמנו.

האם לא כדאי להשתחוות לו – אמרו המצרים?

הרי ההשתחויה איננה עדיין עבודה זרה, אמרו המצרים, זוהי רק הכרת תודה על השרות החיוני שהשה מגיש לנו. בלעדיו, ללא הצמר שלו וללא החלב והבשר, לא תוכל האנושות להתקיים כלל. טלו את המזון הבסיסי הזה ששמו "שה", והרי האנושות כולה עומדת על סף הכליון.

והמצרים השתחוו לשה או לפר או לעגל, כיון שכל אלה זנו ופרנסו וכלכלו את האנושות, בגינם התקיימה האנושות המצרית, בגינם יכלו לנצח במלחמה, בגינם אכלו העבדים, בני ישראל, דגה לשובע, בגינם קיבלו העבדים היהודים, ירק למכביר עד ששבעה נפשם.

האם אין ראוי שזה זה להכרת תודה.

על המצרים איפוא, להשתחוות לשה, אליל החיים.

והקידה הזו, וההשתחוואה הזו עברו אלינו מדור דור, אף על פי שהיו בוחלים בעבודה זרה, אף על פי שזה היצר יצא מבית קודש הקדשים (וי לרעיון הנפלא הזה. שהיצר הרע של עבודה זרה, ר"ל – יצא מבית קודש הקדשים, כי עד שם הוא עלול להגיע, וי, וי) ונשרף על ידינו, הרי ריחו המבאיש נשאר בנו ובכל האנושות כולה.

בס"ד

במאמרו מערב פסח תשל"ה מפנה הסופר את תשומת לבנו לשרידי ה"מצרימיות" שעדיין שוררים בקרבנו, ומנווטים במידת מה את צעדינו, ועוד לא השתחררנו מהם לגמרי.

השה, האליל של מצרים – לטעמו של הסופר – מבטא את האמונה בחי בצומח ובדומם, כביכול, בהם תלוי סוד קיומנו, חיינו, מאכלנו ופרנסתנו.

העבודה לשרש מקרבנו את האלילות הזו, ולהאמין בקל המחיה אותנו וזן ומפרנס ומכלכל אותנו בכל עת ובכל שעה, תמידית היא, וצריכה חיזוק תדיר.

השה הלז הרבה מלבושים לו. בכל דור ודור ובכל מקום ומקום הוא בא בלבוש אחר ובאצטלה אחרת, הצד השווה בכולן שבקל אפשר לשכוח, ולו במידת מה, את ה' אלוקיני הנותן לנו כח לעשות חיל ולבטוח בעצמנו ובשה המקומי על אדירתו המתחלפת.

אין טובים מימי הפסח הבעל"ט להתבונן ולבער מקרבנו כל שריד אפילו משהו דק מן הדק, מטומאת מצרים, על ידי שנזנח את אלילות השה, ונשוב לבטוח בכל כוחנו בה' אלוקיני שהוציאנו מעבדות לחרות, ומטומאת מצרים לקבלת התורה, לעבדו בלבב שלם.

בברכת פסח כשר ושמח
מערכת "נר לדוד"

ואף שהאנושות ברובה המכריע עזבה את האלילים, אבל את עבודת האלילים של המצרים, את השה הפר או העגל, הם השאירו לעצמם.

והם סוגדים לשה כשם שהמצרים סגדו לו.

והם יוצרים אותו מן הזהב ומן הכסף, וככל שהולך וגדל העגל או השה או הפר, כן הולכים ומתרבים הסוגדים להם, בחשבם כי הוא, השה, נותן להם את מחייתם, הוא המעניק להם משכורת חודשית, הוא המרעיף עליהם ברכה.

והם ממשיכים לסגוד, לרקוד סביבו ולצרוח:

אלה אליליך האדם, המעניקים לך אושר ועושר, בלעדיהם אתה עומד לגווע ברעב.

* * *

האם אנו יצאנו מהמצרים הזה?

הקב"ה הבטיח לנו: לא תישאר פרסה בכל גבול מצרים. אמנם, פרסה לא נשארה אבל ריח השה הולך עמנו, ויש בינינו שנטלו עמם, למשך הדורות, את השה בגופו, ויש בינינו אלה הרוקדים לו, השרים לו שירים, ויש כאלה הלומדים את תורתו ומתעמקים בה, ומשתמשים בה כדי להוכיח, כי רק הוא המפרנס את העם היהודי, ורק הוא הנותן כוח לנו לעמוד נגד אויבינו.

השה!

ואין הבדל אם זה עגל עשוי זהב, זהב היהודים עצמם, או זה פר עשוי עשת או פליו, או זה שה פשוט המהלך על פני האחו ונותן חלב לתינוק ולחולה, ונותן צמר לערום, ונעליים ליחף, ובשר טעים לרעב.

ותרבות מצרית זו שהשתקעה בנו עדיין מפעפעת בקרבנו עד שאין אנו מבינים כי זוהי העבודה זרה המצרית של לפני ארבעת אלפים שנה בקירוב, התרבות שלא ידעה על הנעשה עשר טפחים על פני האדמה. וכל אלילותה הצטמצמה על פני השטח ובמעמקי האדמה, בדברים שהעין רואה אותם, היד משמשת בהם והמוח תופס אותם.

השה!

הרי, אולי משום כך נצטוונו לעשות קרבן פסח את השה ולאכול אותו על השובע, כדי שלא נחשוב, חלילה, כי הוא המשיב אתנו, כי הוא המפרנס אותנו, כי הוא נותן לנו לחם. והרי, אולי, משום כך, נצטוונו לקרוא את ההלל על הפסח, כדי שנקבע בלבנו את ההלל להשי"ת, ולא את ההלל לשה המפרנס אותנו, ואולי משום כך נצטוונו שלא לשבור עצם באכילת השה, כדי להוכיח שוב ושוב, כי אכילת השה איננה ענין של אכילה בלבד, להשקיט את הרעבון, להנות מן הבשר ומן הלשד של עצמותיו, אלא להיפך – להוכיח כי השה בא על השובע, כאשר אתה כבר קבלת את פרנסתך מאת השי"ת, כאשר אינך חסר כלום, רק המצוה חסרה לך.

אולם אנחנו עדיין להוטים אחרי השה, ועדיין עינינו לטושות לעבר הצמר שעליו, לעבר הבשר שהולך ומתייקר, לעבר הביגוד והניעול שאנו מוציאים על זה את מיטב כספנו, ואנו שמחים לראות אותנו, את השה, אותנו השה של מצרים, אותו השה ששיני המצרים חרקו כאשר ראו כיצד אנו מעבירים מן העולם את האלילות שלהם ומביאים לעולם את היחוד ואת הבטחון. כאשר אנו מורידים את הצמר לא מן השה, אלא מן השמים, את הלחם לא מן הארץ, אלא מן השמים, את הפרנסה לא ממקום העבודה אלא מן השמים.

אבל במשך הזמנים שוב חזרנו אל השה, והרי הוא נמצא בינינו, הוא מושל בנו.

השה של מצרים.

האליליות היונקת את חיותה מן הגשמיות שאתה רואה וממשמש אותה.

האם אין זה נראה מגוחך מצדנו, כאשר שנה אחר שנה אנו חוזרים ואומרים שחייב כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כלומר, כאילו הוא עצמו שחט את השה המצרי, והוא עצמו ראה את הנסים הגלויים, והוא עצמו אכל את המן ואת השליו, והוא עצמו ראה את השכינה, כביכול יורדת על הר סיני, והוא עצמו שמע את קול אלוקים מדבר אליו מתוך האש, והוא עצמו התעטר בשני כתרים, והוא עצמו - - -

והנה יושב אותו יהודי ממש, שלפני שעה קלה ראה את השכינה ושמע קול ד' מדבר וגו' והוא אינו מסוגל לגרוע עיניו מן השה של מצרים.

אולי הוא מתבייש לומר זאת בקול, אבל בלבו הוא מהרהר כי השה הזה פדה את נפשו ואת נפש משפחתו, כי אם יש לו דירה נאותה - הרי זה משום שמסחרו בעיני השה היה לו כסף בשבילו, ואם יש לו נדוניה לבתו ולבנו, הרי זה משום שהשה העניק לו הרבה צמר ובשר ואלמלא השה - - -

— רבונו של עולם, הוא מתפלל, הענק לי פרנסה... אבל הוא פוזל לעבר השה.

השה של מצרים!

הוא שאמרנו: בכל שנה רק "רואה אדם את עצמו כאילו יצא ממצרים", הוא רואה את עצמו ואינו רואה לעצמו, וזה נוטל את כל חשיבותה של יציאת מצרים, של הקרבת השה על מזבח האלוקות הצרופה, של הקרבת השה על מזבח ה' בטהרו, והאמונה הפשוטה.

האליליות הזאת עדיין מפעפעת בנו מאז ועד היום, בצורות שונות, בווריאציות שונות, בתפאורות שונות, פעמים זה שה פשוט, זה מצרי פשוט, כמו לפני כארבעת אלפים שנה, פעמים זוהי מגבית מאוחדת המעניקה לנו מיליארדים של לירות, פעמים זהו נפט ופעמים זהו יצור נשק, ופעמים זהו צה"ל או מדיניות חוץ.

בואו ונצבור הכל ביחד לערימה אחת ואז נראה את השה או העגל או הפר, מבצבץ ועולה מתוך הערימה הזאת של הדברים שאנו רואים אותם כחיוניים, ואשר לפי סברתנו, רק השה מעניק אותם לנו.

והעגל, כמו בימי משה רבנו, יעמוד בכל תפארתו העכומית על גבי הבמה שערכנו לו.

* * *

אולי בכל זאת נצא פעם ממצרים?

לחלוטין, מבלי לשוב לארץ הזו, לא לאדמתה וליאור שבה, אלא לשה שלה, השה שמאז ועד היום תופס מקום חשוב ביותר באליליות של כל העמים.

ואז נאכל את קרבן הפסח לשובע.

כלומר - את השה!

המודיע. י"ד ניסן תשל"ה